

מחנכים וילדים
ב"ק קהל "גשר"
במסלול אדריכלות ואמנות
אלו מוסדות החינוך "קשת"?

הקשר לילי: 052-6040704

אלו הכנסו לאגרי:

www.gesher-mazkeret-batya.org.il

אָדער? אָם

גיליון יום הולדת

60 שנה למדינה

ד אייר תשס"ח • 9 מאי 2008

שיר מולדת

כמו "הישראלי המצוי" ויצא לי לשמוע אפילו "הישראלי המכוער". גם הביטוי "המדינה הזאת" הוא ביטוי של גנאי.

מחר יקופלו הדגלים ויסיימו החגיגות, אבל היום, יש מקום להיזכר גם בהישגים ולא רק באפרוריות של החיים שלנו, בתפארתה של מדינת ישראל ולא רק בכיעורה. ברגעים אלה אני נזכר בסבי שרצה לעלות למחנה שהייתה אז פלשתינה, בשנות השלושים של המאה הקודמת. אחרי שעבר הכשרה נודע לו שעליו לפנות את מקומו לפליטים מגרמניה הנאצית, כי הוחלט בסוכנות היהודית לתת להם עדיפות מטעמים ברורים. כשהגיע תורם של יהודי צרפת להיות רדופים על ידי הצורך, כבר נחסמו דרכי ההגעה למזרח התיכון. זה יכול להיחשב כאירוע מכונן לשם חיבור לפרויקט הציוני.

אבל התרפקות על העבר בלבד, משמעותי ככל שיהיה, לא יכולה להעניק חוסן איתן מספיק מול כל האתגרים שניצבים מולנו. אז מה דוחף אותי לראות את חצי הכוס המלאה? מה מרגש אותי כשאני חושב על החברה שבה אני חי? מאיפה אני יכול לשאוב את הכוח שישא אותי הלאה? ההתרגשות, אני פוגש בה בכל מעמד שבו שרים את "התקווה": אחרי שיש לנו מדינה, התקווה עוד לא אבדה על אף הדרך הארוכה. ובזה אנחנו מבטאים את הרצון שלנו לא להסתפק במה שיש, אלא לנסות ולתקן כל הזמן. והכוח לבנות, אני מקבל אותו, כמובן, מהקהילה, בהחלט מפעל לתפארת מדינת ישראל.

בן אצל

אב לתלמידים בגן ובכיתה ב' קשת
בי"ס בן גוריון

השיר שעולה לי לראש בהזדמנות חגיגית זו הוא "הי ארצי מולדתי". קודם כל בגלל השפה שלו, העשירה, מלאת הדימויים, והלא פשוטה להבנה כלל. רק אחרי ששמעתי את אבשלום קור מסביר את מילות השיר, הבנתי שקשיי ההבנה שלי לא נבעו אך ורק מליקויי העברית שלי, אם כי מקושי מובנה בשיר בשל עומקו הפיוטי מחד, והשינויים המהירים שעברה השפה העברית בזמן שחלף מאז כתיבתו מאידך.

מעבר לפן הלשוני, נקודת החיבור השנייה שלי לשיר הוא הכינוי "מולדתי" שבו מכנה טשרניחובסקי את נופי ארץ ישראל. מהות הציונות גלומה בתואר זה: להרגיש שהשפלה או הערבה, הגליל או הרי ירושלים, אלו הם נופי המולדת, גם אם, כמו המשורר האוקראיני, נולדתי תחת שמים אחרים לגמרי. אחרי ששים שנות קיומה, מדינת ישראל של המאה העשרים ואחת עדיין יכולה למלא את התפקיד שיועד לה על ידי אבות הציונות: לשמש בית לעם היהודי, לכל בני העם, גם אלה שנולדו במקום אחר, בתרבות אחרת.

אבל יותר מכול, האמת החשובה בשיר של טשרניחובסקי טמונה בתיאור המדויק שלו שהוא כמשל לחברה שאנחנו מכירים: הארץ מתוארת כקשה ויפה בו בזמן. שורות השיר מדלגות מ"הר טרשים קרח" ל"הדר זהב שמח" ומ"דקל רב כפיים" ל"גדר קו צבר רשע". וזו, כפי שמשתקף מגיליון זה, התחושה שעולה עת סיכום ביניים לרגל ששים שנות קיומה של מדינת ישראל. שחיתות, שחיקה, ושרירות הלב הן חלק בלתי נפרד מחיי השגרה שלנו. אבל החזון הציוני חי ובוטט כדבר טבעי, השפה העברית חיה בפיהם של אלה שהתקבצו ובאו מכל רחבי תבל. אילו מהפנים האלה נרצה לראות ממדינת ישראל! ביום-יום, אנחנו נוטים להשתמש בביטויים

הצדעה לעולים

ומתחיל ללכת. "לכבוד הגיליון החגיגי, חיפשתי סיפורי עלייה ששמעתי בשנים האחרונות. לא את נסיבות העלייה חיפשתי (רובן בבריחה תחת איום וסכנת חיים) ולא את רגעי הפרדה או את הדרך שעשו העולים עד שהגיעו לשערי הארץ (אם כי גם לתיאורים אלה איכויות בלתי מבטלות... אולי בפעם אחרת). בחרתי בכמה פגישות עם הארץ. אם חשבתם שתמצאו בהן תחושה של "הנה, סוף-סוף הגענו הביתה", הרי שטעות בידכם. מבט כולל על המקבץ, לצד התרגשות

תופעה מיוחדת במינה התרחשה כאן באמצע המאה הקודמת. המוני צעירים נייערו שורשיהם מכל קצות תבל ובאו לטעת אותם מחדש כאן, בארץ קטנה, חמה ומוקפת אויבים. לפעמים הם באו לבד, לרוב - מבלי להכיר את השפה שאמורה להיות שפתם המשותפת, והתחילו לחיות ביחד וליצור כאן את בסיס קיומנו העצמאי. לא רק שגאלו את הארץ ולא די בכך שבנו מדינה, הם גם המציאו מחדש את העם כמאמר השיר "פתאום קם אדם... מרגיש כי הוא עם

וגאווה, מגלה בעיקר בלבול, פחד, מבוכה ותחושת סכנה. הגעה ארצה משמעה היה שינוי עצום וטלטלה. תחושת זרות ולא ביתיות אפפה את העולים ברגעים, בשעות, בימים הראשונים. מתברר שתחושת הביתיות נרכשת עם הזמן. אם בכלל.

אילן אלקסנדר

אם לתלמיד בכיתה א' קשת ביי"ס בן גוריון

אלכסנדר (עלה מפולין ב-1939):

בירידה הנחפזת מן הספינה סייעו אלכסנדר וחבריו להעביר ילדים, מבוגרים ומטלטלים אל החוף. נראה היה שהכול עבר בשלום, סוף-סוף הנה הם ניצבים על קרקע יציבה, כאנשים חופשיים בעיר עברית. תושבי נתניה גילו אהדה רבה לרוויזיוניסטים ולעלייה הבלתי לגאלית. אפשר היה לשחרר אנחת רווחה, לאכול ולפרוק את המתח הרב. שוטטותם ברחובות נתניה לוותה בתחושת שיכרון מעצם תנועתם במרחב. באפריל ובמאי הגיעו עוד שלוש אניות מעפילים במסגרת עליית "אף-על-פי". פעם אחר פעם, תמיד באשמורת הלילה, הנחיתו אלכסנדר וחבריו את המעפילים בחוף, והסתלקו משם במהירות. יכולתו לסייע להבאת יהודים נוספים לחופי הארץ גרמה לאלכסנדר גאווה רבה.

גדעון (עלה מבולגריה ב-1941):

לאורך כל הדרך לתל אביב ישבנו ליקו ואני מרותקים למראות החולפים מבעד לחלון האוטובוס. כביש החוף נסלל רק בשנות החמישים, על כן נסענו מחיפה לתל אביב דרך זיכרון יעקב, בנימינה ונתניה. התמונה שנצרכה בי ושלעולם לא אשכח אותה חלפה לנגד עיני עת שעברנו ברחובה הראשי של פרדס חנה: שדרה של דקלים משני העברים הזכירה לי את התמונות שהעברנו מיד ליד ב"שומר הצעיר" בבולגריה. בבת אחת הפכה גלויה שטוחה לתלת מימדית, לחיים עצמם. באווירה הכל כך ישראלית פסעו בשדרה זוג צעירים חבוקים, והבנתי שזהו זה, אנחנו כאן, החלום הציוני התגשם. נדמה כי רק בפרדס חנה החלה לחלחל ולהיקלט אצלי המציאות החדשה.

אסתר (עלתה מבסרביה ב-1944):

עם הגעתן לארץ ויתרה אטל על שמה הגלותי ובחרה להיקרא בשמה השני, אסתר, משילה מעצמה את העבר שהיה קשור בשם, את ימי הילדות המתוקים שנגדעו באחת והומרו ברעב מתמשך, צינה ויתמות, והצפינה אותם כבגדים מוכתמים בתחתית סל הכביסה. חיה ואסתר הופנו ל"מקווה ישראל", בית הספר החקלאי אשר נועד להכשיר נערים ונערות לעבודת האדמה, ולהקנות להם ידיעות כלליות.

אריה (עלה מעיראק ב-1947):

לבשתי את חליפתי הלבנה כחתן שהולך לקראת חופתו, כך התחיל המסע הגדול והמפרך... משאית ענקית הגיעה כשחלקה האחורי מכוסה בברזנט ומתחתיו באלות של תמרים שמשקל כל אחת מהן קרוב לטונה, המיועדים לפלסטיין. אנשי המחתרת הורו לי לא להוציא הגה כל משך הנסיעה. השתחלתי, על-פי הוראת המבריח, בין הבאלות והסתתרתי על רצפת המשאית. מסביבי נטף דבש תמרים ועד מהרה שינתה חליפתי החגיגית את צבעה מלבן לחום... הגענו לגבול

ירדן... עד שהחזירו לי השוטרים את ה"דרכון" דפק לבי בחוזקה, חשבתי שזה יהיה סוף המסע וסופי. אך גם זה עבר במזומנים ובשלום. פנינו לחיפה, לתחנה המרכזית של אותם ימים. "אל תדבר ערבית", התריע הנהג הערבי-עיראקי לפני שנפרד ממני: "יש פה אנגלים, ערבים וטרוריסטים. הכי טוב שלא תוציא הגה מפיך, כי עמוד התלייה יחכה לך". הוא נתן בידי סכום קטן של כסף מקומי ונסע. התחנה הייתה שוממה, למעט שלושה ארבעה אוטובוסים שחנו בה. לפתע ראיתי נהג עולה לאוטובוס שעליו כתוב באותיות עבריות אל"ף-גימ"ל-דל"ת. אלו היו האותיות הראשונות שראיתי פה בעברית והדבר הראשון שעלה בדעתי היה שבאוטובוס יש בית כנסת. לכן הרמתי קולי, על אף אזהרת הנהג העיראקי, וקראתי בקול "שמע ישראל אדוני אלוקינו ה' אחד." נהג האוטובוס קרא לי: "מגי'נון, בוא הנה, מה אתה רוצה?" סיפרתי לו בעברית העילגת שלי על ארבעת ימי ולילותיי במדבר, וביקשתי ממנו שייקח אותי למת-גן, שם נמצאת משפחתי. עליתי לאוטובוס ועמדתי כל הדרך שמא אדבק למושב בדבש התמרים שהייתי כולי מרוח בו.

שלמה (עלה מרומניה ב-1948):

כבר בהגיענו לישראל, טרם שהספקנו להיפגש עם אחיי שגור בחיפה ושקלטו אותנו כאן, כבר שינו פקידי העלייה את שמי משמיל-זנביל לשלמה. שמי העברי הוא שמיל, שמואל, אך כיוון שרשמו "שלמה" היה קשה בדיעבד לתקן את הטעות. פרק חדש התחיל בחיי והסתגלתי גם לשמי החדש.

ליאון (עלה מפולין ב-1948):

ב-6 ביוני 1948, בעיצומה של מלחמת העצמאות, עגנו בנמל חיפה. בראשית יוני איבדה מתקפת המחץ של צבאות ערב את יתרונה, ותקוותיהם לניצחון מהיר התפוגגו. עם זאת סבל הצבא הישראלי הצעיר אבדות קשות, ועולים רבים שזה עתה הגיעו הצטרפו מיד עם רדתם מבטן האנייה אל שורותיו. מנמל חיפה הועברנו לקיבוץ גן שמואל. שם אכלנו והחלפנו כוחות עד שהגיעה ההוראה לעלות על המשאיות שעמדו הכן. המשאיות נסעו לכיוון ירושלים, ואז נודע לנו על המערכה שמתחוללת על העיר ועל המצור שהוטל על תושביה. חלק מאתנו ירדו בסביבות לטרון, ואילו אני המשכתי עם רבים אחרים לדרך בורמה שנפרצה ימים אחדים קודם לכן והובילה לירושלים. בדרך הדריכו אותנו הפלמחניקים כיצד להשתמש ברובה ציני שהופקד בידינו. קיבלנו מידי הוותיקים שיעור ראשון בנשק, והוסבר לנו איך לטעון את הרובה, כיצד לכוון למטרה ובאיזה אופן לאחוז בו כדי שלא יכאיב בכתף.

אורה (עלתה מתימן ב-1949):

המטוס שהמריא ממחנה העולים בחאשד שבעדן נחת בשדה התעופה לוד ומיד הפרידו בין הנשים והילדים לבין הגברים. חשד התגבש ללבנו שמא דברי המוסלמים נכונים, לא האמנו להם אבל הנה, קורה מה שאמרו לנו ואולי לוקחים את הגברים למלחמה. הובילו אותנו למחנה עולים ושם התאחדנו שוב, אני יכולה רק לשער שהפרידו כדי להגן על הנשים והילדים, בתקופה של סכנות ביטחוניות.

הייתי בת שתיים-עשרה כשעלינו לישראל וכשהגעתי פה לבית-הספר העניקה לי המורה את השם אורה. שינוי השם לא הפריע לי, לכולנו שינו את השמות: שמעה הפכה לשושנה, סעידה לשולמית וכן הלאה.

יואל (עלה מאיראן ב-1951):

אם הפלגה מאיסטנבול לחיפה אורכת בימינו יום אחד, הרי שבזמנו ארך המסע שבוע ימים בים סוער. על סיפון האנייה ניתן גשם עז, הים בלע את הממטרים והרוחות הגביהו את גליו וזעזעו אותנו כאילו ישבנו בתוך קליפת אגוז. קור, סערה וטלטלה ללא הפוגה. כולנו הקאנו את נשמתנו ולא יכולנו להכניס דבר לפינו במשך כל אותם ימים. נדחסנו והצטופפנו זה לזה בבטן האנייה. כולם קללו אותי בתור מי שגרם לזה שהגיעו למעמד ההוא, "מה היה לנו רע בטהראן, שהבאת אותנו הנה?", שוב התלוננו. "לא מספיק כל מה שעברנו בדרך, שמגיע לנו את מדורי הגהנום האלה?" רק כעבור ארבע וחצי ימים התחלנו לראות באופק את אורות חיפה. באותו לילה נשארו על האנייה וחיכינו לבוקר. עמדנו רועדים מהתרגשות על סיפון האנייה והתפללנו. אלפיים שנה התפללו אליה, ייחלנו ליום, והנה הוא מתגשם, אנחנו כאן, ארץ-ציון-ירושלים. כולם רקדו ושרו לנוכח שערי הארץ המובטחת, המקום הנכסף. היינו מוצפים בתחושת התעלות ולא העלנו על דעתנו אף קושי או בעיה, לא שיערנו אילו צרות ומהמורות עוד צפויות לנו בהגיענו לחוף המבטחים שלנו.

פנינה (עלתה ממצרים בשנת 1954):

טוני אחותי קיבלה את פנינו בנמל חיפה. עלינו על משאית עם חלק מהחפצים שלנו, את היתר קיבלנו לאחר כחודש. בדרך ראיתי בפעם הראשונה בחיי ממטרות משקות את השדות, הדבר עורר את סקרנותי. לפנות ערב הגענו לכפר דרום. חלק מחברי הקיבוץ גרו בצריפים, אבל אנחנו קיבלנו מגורים בתנאים משופרים: גרנו בבניין מבלוקים. זה היה

בית מאורך בעל ארבעה חדרים, באמצעו חדר שירותים ומקלחת משותפת לכל הדיירים. למחרת התבלבלתי ונכנסתי לחדר סמוך לזה שגרתי בו עם אמי, הכניסות היו זהות כולן. ידעתי מספר מילים בעברית, אבל לא ידעתי לחבר מהן משפטים. במקום לבקש סליחה אמרתי תודה. היום זה פשוט מצחיק, אז ודאי הייתי נבוכה. למחרת נכנסתי לחדר האוכל וראיתי שהסועדים כולם לבושים בבגדי עבודה אפורים וחבושים בכובעי טמבל. בעיניי היה זה מראה מדכא מעט.

משפחת בנזינו (עלתה ממרוקו ב-1962):

בחודש יולי של שנת 1962 המתונה רינה לבני משפחתה בנמל חיפה. כשעגנה האונייה, התקרבה אליה ככל שיכלה וניסתה לשוחח מהרציף עם בני משפחתה שעל סיפון האונייה. "תגידו שאתם רוצים ירושלים או פתח תקווה?", צעקה להם בצרפתית מרחוק, כשהיא מכינה אותם למפגש הראשון עם גופי הקליטה. רינה ידעה שהם עתידים בעוד זמן קצר, ממש לאחר רדתם מן האונייה, להישאל על ידי פקידי ממשלה לאיזו עיר בישראל מועדות פניהם. היא ידעה שרוב העולים ממרוקו נשלחים לאזורי ספר מרוחקים וידעה שבאותה עת מוקמת שכונה חדשה לעולים ממרוקו במעברת עמישב בפתח תקווה, שבמרכז הארץ. התערבות ראשונית זו שלה נשאה פרי. כשהם עוברים לפי התור ליד שולחנות שהוצבו על הרציף, חזרו ההורים על ההנחיה שקיבלו: "רוצים ירושלים או פתח תקווה?", ביום זה נקבע כי מקום מושבה של משפחת בנזינו בישראל יהיה בעיר פתח תקווה. עד היום עדיין מתגוררים בה בני הדור השני, השלישי והרביעי.

הירידה למצרים בראי הציונות

המטרה לקבץ את עם ישראל מן הגלויות חשובה מספיק ומצדיקה אפילו קצת חוסר צדק כזה.

מתוך היכרות אישית עם כמה יורדים, וגם בתור מי שראתה מקרוב את חברי הקהילה הישראלית (כך הם מתייחסים לעצמם) בניו יורק, מנסים ליהנות מכל מה שיש לארצות הברית של אמריקה להציע, ועם זאת לשמור על מנטליות וחברה ישראלית, אני אומרת את דבריי באופן הברור ביותר: אין לנו מקום אחר! עם כל הקשיים, ועם תחושת הקבס שלעתים קרובות מדי מעוררת בנו מהדורת החדשות, אין תחליף למדינה שהיא שלנו, שמוצהרת כשלנו, ושאלו חיים בה בזכות ולא בחסד.

אמנם, קשה לקרוא לעידן שלנו תור הזהב, אך במדינת היהודים בארץ ישראל, כנראה שלא צפויה לנו תקופת אינקוויזיציה אפלה או גירוש המוני. עם ציון שישים שנה למדינת ישראל, יש לנו חובה מוסרית להגן עליה מפני הסכנה הגדולה ביותר: הידלדלות הולכת וגוברת בהכרה שמדינת ישראל היא המקום היחידי שבו לא יקום דור שלא יידע את יוסף.

ח'ל' קראול

אם לתלמידים בגני קשת

מדי שנה כאשר קוראים בהגדה את סיפור יציאת מצרים, אני חושבת על ירידתם של בני יעקב מצרימה. לכאורה, סיפור פשוט על משפחה שסבלה מרעב ומקשיים, ונאלצה להגר למדינה שכנה. בתחילה הם נהנו מתנאים טובים ומיחס מועדף, עד שקם דור "אשר לא ידע את יוסף", ואז התחילה מסכת סבל וייסורים.

בעיניי לסיפור זה יש מסר ציוני מאין כמוהו: לא משנה עד כמה נוחים ומהנים נראים החיים בחו"ל, ולא משנה עד כמה רם המעמד שתזכה לו שם, לעולם תהיה שם גר. לעולם ייראו בך זר, שונה ושעיר לעזאזל.

לאורך כל ההיסטוריה התיישבו בני ישראל במקומות שנראו נוחים ויציבים, ואף לא אחד מהמקומות האלה שמר על אופיו כמקום יציב ובטוח לאורך זמן. הדוגמה הבולטת ביותר היא כמובן אירופה בזמן מלחמת העולם השנייה, אך ההיסטוריה רצופה בדוגמאות.

השנה, לרגל 60 שנים למדינה, יצא המשרד לקליטת עלייה במבצע להשבת היורדים הביתה, במסגרתו מוצעות ליורדים-שבים הטבות שונות במטרה לעודד את חזרתם הביתה. נכון שיש משהו מקומם בהטבות שניתנות למישהו, כדי שיתקן מעשה שבעינינו נתפס כטעות, ועם זאת, בעיניי,

על רגליו ונשבע אמונים לחוקה, לתיקונים לחוקה ולהצהרת העצמאות של המדינות המאוחדות של אמריקה. יש בזה הגיון שאנחנו, במדינתו הצעירה בכ-160 שנים טרם הספקנו ללמוד. זה הדבק וזה גם החופש שכל אזרחי ארה"ב ותושביה חשים יומיום.

בהצהרת העצמאות ובחוקה נכתב (וליקולן חזר על העקרון באומרו המפורסם בגטיסברג) -

We hold these truths to be self-evident, that all men are created equal, that they are endowed by their Creator with certain unalienable Rights, that among these are Life, Liberty and the pursuit of Happiness.

כלומר, בתרגום חופשי לעברית - אנו (תושביה הבכירים והמייצגים של מדינות הברית) משוכנעים שכל בני-האדם נוצרו שווים בפני האל, עם זכויות-יסוד ברורות וביניהן החשובות ביותר הזכות לחיות, הזכות לחופש והזכות למצוא את דרכי לאושר.

בהמשך "תיקוני החוקה" - התיקון הראשון, שנתקבל סופית באשרור כל מדינות הברית ב-1792:

First Amendment: addresses the rights of freedom of religion (prohibiting Congressional establishment of a religion over another religion through Law and protecting the right to free exercise of religion), freedom of speech, freedom of the press, freedom of assembly, and freedom of petition. לאור כל אלה ודאי תבינו ילד יהודי, אזרח ישראלי מבולבל, שכה אוהב את מדינתו ומולדתו ישראל, אך התחנך בבית ספר יסודי לאור עקרונות נשגבים שכאלה בארה"ב. אין פלא שנשארתי מבולבל כבר יותר מ-30 שנה. מה אכפת לכולם כאן בישראל כיצד יהודי זה או אחר מבטא את יהדותו?! איפה חופש הפולחן? ובקיצור - "מה אתם נכנסים לי לציציות?" למה אתם סופרים לי כמה מתרי"ג מצוות אני מקיים? באיזו זכות?

חלק מההסבר - אני מנסה לשכנע עצמי - קבור עמוק בנפשו של כל אדם: הפחד מהזר והרצון להופכו לדומה לך, ככל שרק ניתן, טרם תקבלו לחיקך, לקהילתך, לעירך ולמדינתך... אך בדיוק את זה הבינו האמריקאים לפני יותר מ-200 שנה: יש יותר כוח ב"שוונות", בגיוון ולמעשה, כמו אמריקאי קטן, אני חייב לומר שאין מילה טובה בעברית לזה: הכוח קיים ב-DIVERSITY, במתן האפשרות לכל אדם לפתח את מוחו בהתאם לדרכו, בהתאם למנהגי משפחתו, דתו, קהילתו וחינוכו - כך משיגה החברה כולה את המרב מהאדם.

ומכאן, בעיניי החשיבות העצומה של "קשת", "גשר", "צו-פיוס" וכל ארגון דומה, המנסה להבהיר, לקרב, לפייס בין הזרמים השונים של היהודים החיים במדינתנו הנהדרת. שכן, לצערי, עדיין אין לנו חוקה ולכן לדעתי אין לנו עדיין פיוס.

בברכת חג שמח,

ילן נשר

אב לתלמיד בכיתה ב' קשת
בי"ס בן גוריון

ב"ודברת בס" השבועי, הכותבים מנסים, ברובם, להתייחס לפרשת השבוע ולמקורות יהודים, עתיקים וחדשים, בנוגע לנושא עליו הם כותבים. בחלק ניכר מהכתיבה, אנו מכניסים גם דעות אישיות ואת יחסנו הסובייקטיבי - אם לפרשת השבוע ואם לנושאים אקטואליים המתרחשים בארצנו הקטנטונת. הפעם אכניס מימד אישי במיוחד לכתיבתי, אנא, קבלו זאת בהבנה - זה בא מתוך אהבה למדינה ולתושביה.

נולדתי במדינתנו לפני למעלה מ-4 עשורים, בבית חולים שאולי שמעתם עליו, בית חולים קפלן הסמוך לרחובות. לפיכך, אני אזרח... מצד שני - כבר בהיותי בן שנתיים נדדה משפחתי לצפון אמריקה ושם גדלתי והתחנכתי במשך 11 וחצי שנים. לכן, אוכל בבטחה לומר שאני גם יודע כיצד חש "עולה חדש" (כשחזרתי העברית שלי - בדיבור, בהבנה ובכתיבה - הייתה בערך במקביל לזו של בני יואב כעת, רמה של כיתה ב', וישר הוכנסתי לכיתה ז'). בארה"ב הקפידו הוריי לדבר עמנו מעט עברית, ובארבע השנים הראשונות הם שלחו אותי לבית ספר יהודי-דתי, שבו הלימודים היו מפוצלים: בוקר לומדים ומתפללים בעברית ורק מהצהריים לומדים באנגלית - שיעורי חשבון, קריאה וכתיבה באנגלית ומדע. בכיתות ה'-ו' למדתי כבר בבית ספר אמריקני ציבורי, אך גם אז לחבר הכי טוב שלי קראו בני דקל והוא הגיע מישראל לאמריקה ישר לכיתה ה', ועזרתי לו בהתאקלמות.

למה כל זה צריך לעניין אתכם, הקוראים?!? אולי כי זה סיפורם של הרבה מהאזרחים הסובבים אותנו - המון בית-ישראל שרק בחלקו נולד כאן, גדל כאן ולא "התמזל" לו לחוש כיצד יהודי מרגיש בארץ זרה. חלק ניכר מאתנו בילו חלק מחייהם בארץ נוכרית ודווקא בקרב אלה, כמוני, בוערת אהבה עזה למדינתנו, כי רק כאן אנחנו באמת חשים בבית...

לי התמזל "ליפול" על מדינות כמו קנדה וארה"ב, שם העוינות כלפי יהודים וזרים קיימת, אך לא מורגשת באופן יומיומי ויש שם חוקה וחוקים המגבילים ביטויי עוינות זו.

כאן אגיע לפואנטה, סוף-סוף. הדבר העיקרי שהפריע לי ועדיין מפריע יותר מ-3 עשורים לאחר "עלייתי-חזרתי" לישראל: כיצד כאן מיד מנסים לברר במה אתה שונה? "אתה ממוצא ספרדי או אשכנזי?" הייתה אחת השאלות הראשונות ששאלו אותי, בני ה-12-13, חבריי לעתיד. "נולדת כאן או שם באמריקה?" הייתה שאלה לגיטימית ומובנת... אך "אתה דתי או חילוני?" כלל לא הייתה מובנת לי עוד שנים רבות... בארה"ב היהודים הם יהודים וזהו. אמנם יש אורתודוקסים, קונסרבטיבים, רפורמים וכאלה שבין כל הזרמים... ויש גם המון יהודים מתבוללים. אבל כאשר אתה גדל בגיל בית ספר יסודי שם - "כל ישראל חברים וערבים זה לזה" הוא לא סתם קלישאה. ההבדלים בין יהודי ליהודי, בין ישראלי שמגיע לשנתיים או יורד לצמיחות, לא מורגשים, כי יש המון אדם לא-יהודי מסביב.

ושם לא נשאלים שאלות שהזכרתי, כי יש שם חוקה (CONSTITUTION), יש שם תיקונים לחוקה (BILL OF RIGHTS) ובכל בוקר בבית הספר, כל תלמיד קם

והגבר, כאשר לגבר מרות על האישה. הכוח השני נובע ממרכזיותה של המערכת הצבאית-ביטחונית בחיים בישראל. למערכת הצבאית, שהיא בלתי שוויונית מעצם טבעה, השפעה עצומה על ערכי החברה: השוביניזם הגברי בא לידי ביטוי במידה רבה במסגרת הצבא. צורת הניהול הצבאי מבוססת על היררכיה שבראשה רוב כמעט מוחלט של גברים. יתרה מזאת: קיים מעבר "טבעי" של קציני צבא בכירים משוחררים, אשר גדלו על תפיסות אלו, לתפקידים בכירים במערכת המדינית-פוליטית, בשלטון המקומי, בתעשייה ו-כגולת הכותרת: כמנהלים במערכת החינוך. לכל אלו השפעות והשלכות משמעותיות על העיצוב הנוכחי והעתיד של החברה הישראלית ועל יכולתנו להביא לשינוי מגדרי.

קצרה היריעה מלפרוט את ההיבטים השונים של חוסר השוויון בין נשים וגברים בחברה הישראלית; אם נתמקד רק בנושאים של השכלה ותעסוקה, מבלי לחרוג לתחומים הכואבים של אלימות במשפחה, הטרדות מיניות וניצול נשים, הרי שנמצא מחד כי נשים אינן מיוצגות דיין במערך קבלת ההחלטות וקביעת המדיניות - בכנסת, בממשלה ובשלטון המקומי; אבטלת נשים הינה גבוהה מזו של גברים, מיעוט נשי משמש בתפקידים בכירים במשק, קיים פער מוכח בגובה השכר בין נשים וגברים המשמשים בתפקידים זהים, וקיים ריכוז נשי במקצועות שאינם מוערכים ומתוגמלים דיים: אם בתחומי עיסוק הנחשבים כקשורים לתפקידים המסורתיים של האישה בבית, אם במקצועות שהפכו לעיסוק נשי טיפוסי, כמו ההוראה (מה שהביא לירידה בשכר וביוקרה של המקצוע) וכדומה.

עם זאת מתחוללת מול עינינו "המהפכה השקטה": שינוי מסוים בנורמות החברתיות שהיו מושרשות בעבר. נשים רבות אינן רואות עוד את יעודן הבלעדי בניהול משק הבית, השכלת נשים הינה במגמת עלייה מתמשכת. יותר ויותר נשים משתלבות במעגל העבודה בישראל, גם אם הן עדיין נחשבות כ"מפרנסת השנייה".

גם בצה"ל בא לידי ביטוי רוח השינוי. תמיכת בג"צ במאבקה של אליס מילר פתח בפני נשים את קורס הטיס היוקרתי, חיילות מוצבות בתפקידים רבים שקודם לכן היו מעוז גברי בלתי ניתן לכיבוש, ועל אף הקשיים וגם כאשר מנגד מוצעות חלופות קלות יותר, בנות רבות נענות לאתגר.

בניגוד לימי האדם הקדמון שבו נדרש הצייד לכוח פיזי על מנת לכלכל את בני ביתו, מסוגלות היום נשים לעסוק בתחומים רבים ומגוונים בהצלחה זהה לזו של גברים. חוקי עבודה פמיניסטיים מחליפים היום את החוקים הקודמים ש"הגנו" על עבודת נשים תוך כדי הפלייתן, וגם אם תחת הפעלה של העדפה מתקנת, חל גידול עצום בשיעור המנהלות בחברות הממשלתיות.

מדוע אם כן, למרות החוקים הנאורים, פריצות הדרך ומגוון האפשרויות הפתוחות בפני נשים, עדיין מספר הנשים הממלאות תפקידי ניהול ותופסות עמדות-מפתח במשק נמוך יחסית? מדוע באוניברסיטאות, במסלולים לתואר

במסגרת ההתרפקות הכוללת על שישים שנות הישגים במדינת ישראל, רציתי להביא במאמר זה מסר של הצלחה והתפתחות בנושא מעמד האישה בישראל. אך לדאבוני, המציאות אינה מאפשרת להביט לאחור בסיפוק - להיפך: יותר ממחצית האוכלוסייה בישראל סובלת מקיפוח ואפליה. שוויון זכויות לנשים בישראל הינו מיתוס שיקרי, שראשיתו בדמות החלוצה הציונית טרם הקמת המדינה, עבור דרך דמות החיילת הישראלית במדינה המתהווה, והוא התבסס בזכות מספר קטן של נשים מצליחות, כמו ראש הממשלה, גולדה מאיר, שתרמו לתחושה לפיה הנשים בישראל שותפות לגברים בכל התפקידים ללא אפליה, ולכן חלק שווה בבניין המדינה.

מגילת העצמאות דגלה בשוויון בין כל האזרחים בלא הבד דת, גזע או מין. אידיאל השוויון בין המינים מילא מקום חשוב באידיאולוגיה הסוציאליסטית, אשר אפינה את דור המייסדים, דור שהגיע ברובו לישראל במסגרת העלייה השנייה. אולם, כבר אז הייתה מציאות החיים שונה מתפיסת המציאות. החלוקה המסורתית של תפקידים בין גברים ונשים - שראשיתה בימי האדם הקדמון: אז יצא הגבר לצייד בעוד האישה ילדה וגידלה את הצאצאים, טיפחה את מקום המחיה ודאגה לשמש את הגבר המפרנס עם חזרתו מעמל יומו - אותה חלוקה מסורתית לא פסחה אף על החלוצות, ולמרות רוח השינוי של אותה תקופה, נדחקו הפועלות מהר מאוד לתפקידים מסורתיים קלאסיים של מטפלות בגברים. כאשר החלו החלוצות להביא לעולם את הילדים הראשונים, התעצם אי-השוויון בין המינים, בשל בעיית שילוב הטיפול בילדים עם העבודה מחוץ לבית. הנשים, שקיבלו על עצמן את גידול הילדים כאחריותן הבלעדית (גם אם פה ושם הושמעה התביעה שלגברים יש וצריך להיות חלק באותה אחריות...) ניסו למצוא פתרונות יצירתיים שעיקרן חלוקת הטיפול המשותף בילדים בין הנשים (בתי ילדים בקיבוצים, מעונות, גנים וכדומה).

חשיבות ערך המשפחה בחברה היהודית-ישראלית והצורך הדמוגרפי ברוב יהודי במדינה, הפכו את קיומו ושימורו של התא המשפחתי לערך בעל חשיבות עליונה. על-פי תפיסה זו, האישה, כיוולדת הילדים, ממלאת תפקיד מרכזי במשפחה. חוקים, כגון חוק שירות ביטחון שיוסד על שוויון בין המינים, והעניק פטור גורף משירות צבאי לנשים נשואות, נשים בהריון ואמהות לילדים, וחוק העבודה משנת 1954, שקבע חופשות לידה לנשים, קיצור שעות העבודה לאמהות וכיוצא באלו הקלות נוספות - כל אלו הביאו לחיבור בין זהות נשית לזהות אימהית, כך שהאישה הוכרה לא רק כיוולדת, אלא גם כאחראית לגידולם וחינוכם של הילדים וכך הונצחו תפיסות סטריאוטיפיות, שמיקמו את הנשים בין ארבעת כתלי בתיקן והרחיקו אותן מעמדות הכוח.

מאז ועד היום פועלים בישראל שני כוחות עיקריים כנגד השגת השוויון בין המינים: הכוח האחד הוא חשיבות הדת ומידת המעורבות של המסורת וההלכה היהודית בחיינו. על פי רוח היהדות, קיימת חלוקה ברורה בין תפקידי האישה

הראשון, לומדים גם סטודנטים וגם סטודנטיות באחוזים דומים, אך אחוז הנשים יורד באופן תלול בתארים השני והשלישי? ולמעשה בכל היבט שנבחן: השכלה, תעסוקה, שכר ומעמד - מדוע ככל שעולים גבוה יותר בפירמידה, פוחתת בתלילות מספר הנשים?

חוקרים בתחום מספקים לכך הסברים מהסברים שונים, אך אני מוטרדת בעיקר מגורם אחד לתופעה זו; האמהות, ולא הנשיות כשלעצמה, מהווה מכשול עיקרי בקידום המקצועי-תעסוקתי של נשים. נשים צעירות, אף שהצליחו להגיע להישגים אישיים בתחילת דרכן המקצועית, מבצעות החלטה מודעת לעצור את התפתחותן ומקבלות על עצמן את מפעל האמהות בלבד. הסיבות לכך רבות והן נובעות מחינוך, מציפיות החברה, אך בעיקר בשל החשש מן המאבק הבלתי פוסק שבין קריירה למשפחה.

מדאיגה ביותר בעיניי העובדה שאישה צעירה מוותרת בשלב די מוקדם בחייה על היותה אדם המסוגל לתרום ולהיתרם, והיא מרימה ידיים מתוך ייאוש או אזלת יד, ומוותרת מראש על המאבק, תוך שהיא הופכת לאדם לא יצרני, הנתמך כלכלית על ידי בן זוגה הגבר. כמעט באותה מידה גרועה התופעה שנשים, שבחרו לצאת לעבודה, מוצאות עצמן מלהטטות בין נטל הבית לדרישות המעביד, והופכות לאצניות מתוסכלות במרוץ החיים. מתוסכל לא פחות הוא אותו בן זוג מתקדם, שמשכיל לקבל אחריות על משפחתו ולחלוק עם זוגתו את נטל ההורות, אך נאלץ הוא להתמודד עם אי שביעות הרצון של מעסיק שאינו נאור די הצורך. נשים רבות מתקשות להתמודד עם הקונפליקט ורגשות האשם והן פורשות מהמרוץ המתיש ונפלטות ממעגל העבודה.

במקביל לתהליך שבו נפתחת בפני נשים האפשרות להשתלב ב"עולמם של גברים", לא נוצר תהליך של כניסת גברים ל"עולמן של נשים". למרות הצטרפותן של נשים לעולם העבודה, השינוי לא שחרר אותן מ"אחריותן" לטיפול בילדים ובבית, ומהדאגה לרווחת המשפחה. גם במשפחות שבהן חלוקת התפקידים היא שוויונית יותר, עיקר האחריות (ולו ברמה המנטאלית) מוטלת בעיקר על האישה.

למרות כל האמור לעיל, הבעיה אינה נחלת נשים בלבד, כי

אם של החברה הישראלית כולה. נשים יכולות לתרום בכל היבט ובכל תחום, גם במקומות הנחשבים עד היום כמעוזים גבריים. חברות גדולות רב-לאומיות בתחום ההיי-טק יצאו לא מזמן בקול קורא המבוסס על מחקרים מטעמם, לשילוב נשים לתפקידי ניהול והובלה של פרויקטי מחקר ופיתוח; זאת, בשל הרווח העסקי-כלכלי שטמון בניהול הנשי: נשים מביאות צורת ראייה אחרת, תפיסות חדשות של ניהול ועבודת צוות ומחשבות "מחוץ לקופסה" - דבר המתרגם ליצירתיות ולהצלחה, בפרט במקומות שנכנסו לקיבעון של מחשבה ושל דפוסי התנהגות. נשים יכולות להשמיע קול אחר גם בנושאים הרי גורל של מדיניות ופוליטיקה; דוגמה יוצאת דופן הינה פעולתן של "ארבע אמהות", מובילות המאבק למען הנסיגה מלבנון, שהובילה לשינוי בתפיסת הביטחון של מדינת ישראל בשנות התשעים. בניגוד לקונצנזוס ולמרות הביקורת והזלזול - הן הצליחו להעלות את נושא הנסיגה לסדר היום הלאומי, לעורר את הדיון בציבור הישראלי ולהשפיע בסופו של דבר על מקבלי ההחלטות.

פסק הדין התקדימי מתחילת אפריל שנה זו, לפיו יתקבלו הוצאות הטיפול בילדים כהוצאה מוכרת לצורך תשלומי המס של ההורים, יכולה להיות סנונית ראשונה המבשרת את בוא "אביב השוויון". שינויים נוספים כמו מערכת חינוך התומכת יותר בצרכי ההורים (מבלי, כמובן, לפגוע בצרכיהם של הילדים) לצד שינוי תפיסת המעסיקים, שמעריכים עובד על פי מספר שעות הנוכחות שלו (אך לאו דווקא אפקטיביות) בעבודה, יכולים להתוות דרך בשאיפה לאיזון, שיאפשר לגברים ולנשים כאחד להתקדם ולהתפתח בתחומי עיסוקיהם, לצד הגשמה עצמית מחוץ למקום העבודה. לא מדובר כאן רק על האמהות, אלא גם על זכותם של האבות ליטול חלק בגידול הילדים ובזכותה של המשפחה להיות גוף שוויוני. הצורך בשינוי הוא צורך חברתי ולא מגדרי! - למען צדק והגינות, למען כבוד האדם, למען זכות הבחירה החופשית, אבל יותר מכול, למען שיפור איכות החיים, בהווה ובעתיד, של נשים כגברים בישראל.

שולן צבדנני-בר

אם לתלמיד בכיתה ב' קשת בייס בן גוריון

או, ימיה היפים של הקמת המדינה ב-2008. איזו תקופה!

הצבעוניים באולפן הוירטואלי הראו יתרון למתנגדים. "אלה בטח הצרפתים האנטישמים," אמר משהו. כולנו התחלנו לשלוח אסמסים בקצב מסחרר. איזו אחדות הייתה! המהירים ביותר היו הנוער שהקלידו כמעט במהירות האור. איזה נוער! עם ערכים, מוכן להקריב את חבילת ההטבות למען המולדת! לא כמו הנוער של היום, לצערי... ברגע האחרון, ממש בשניות האחרונות, העמודה של "1" עברה את "2". ניצחנו! איזו שמחה הייתה! כולנו ירדנו לכיכר. DJ Zioni הרקיד את ההמונים. לא אשכח איך שרית חדד הגיע ושרה "אתה תותח!" והופעות של שי גבסו, נינט, שלמה ארצי, אפילו ריטה ורמי התאחדו לרגל המאורע הנדיר. ובשביל הדתיים הביאו את יהודה סעדו. איזו אווירה הייתה! אלה היו ימים. הרווחנו אז הון מהריאליטי "The Israel-

אני דווקא זוכר את ההצבעה באו"ם והחלטת החלוקה בכ"ט בנובמבר 2007. ביטלו אז משחק של מכבי כדי לשדר את האירוע. הייתה שמועה בהתחלה שהוא יסרב, אבל צביקה הדר הסכים להנחות את הערב הגדול. הקימו במה ענקית בחוף ניצנים, קוקה-קולה וסלקום נתנו חסויות וחילקו ללקוחותיהם כרטיסים. ההצבעה באו"ם עברה ברוב של 33 בעד, 13 נגד, 10 נמנעות ונעדרת אחת. כעת החל המתח האמיתי. צביקה הדר הסביר לצופים בבית ולגולשים באינטרנט כיצד עליהם להצביע. אני חושב ש-1 היה בעד התכנית, 2 נגד, ואופציה 3 - להעביר את היהודים לאוגנדה. לא אשכח איך ישבנו ברחובות סביב מסכי פלזמה ענקיים. ערוץ 2 שידר את האירוע (לאחר הבג"ץ נגד חברת צירלסטון שרצתה לשדר אותו רק תמורת תשלום). בהתחלה הגרפים

מועצת העם (שהפכה למועצת המדינה הזמנית), אביגדור ליברמן, לשכנע את הרוסים לתמוך. בתמורה הוא קיבל מההפקה תיק שעליו רקום "מומחה לאימים אסטרטגיים". המלחמה הייתה קשה מאוד. היו קרבות ארוכים ומשעממים, ולא תמיד היה קל להכניס פלפל לקרב. אתם יודעים איזו אומנות זו לערוך שיירות לירושלים הנצורה כדי שזה יראה מעניין גם לתל-אביבים? ארז טל העלה רעיון מבריק לבקש מהפלמחניקיות להסתובב עם מכנסיים קצרצרים. זה הקפיץ את הרייטינג. לפעמים גם היה קשה להגיע לשטח לצילומים. אילו פקקים היו ב"עד הלום" כשבלמו שם את המצרים! כאשר הדיוויזיה העיראקית כבשה את כביש 6 המורל היה מאוד ירוד, מה גם שזה היה קרוב כבר לחגים, וחשבנו שנתקע בפקק בדרך לצימר! אבל מהר מאוד היו העיראקים צריכים לסגת כי הם לא עמדו בקנסות ובכפל-קנס שקיבלו כל הזמן בדואר מחברת "דרך ארץ".

לבסוף, ארקדי גיידמק קנה את כל צבאות ערב ופיטר את החיילים. מדינות ערב אולצו לחתום על שביתת נשק בחצי הראשון של 2009. ב-10 במרץ, ערכה חטיבת "פלאפון" הנגב מסיבת סיום מלחמה באילת (אום רשרש). חלק מהפעילויות כללו יצירת דגלי-דיו ותלייתם.

תחי מדינת ישראל (ע"ש אביבה וסמי עופר)!

אריאל ידן

אב לתלמידה בכיתה א' קשת
בי"ס בן גוריון

Arab War", שנמכרה ל-BBC. עם הידיעות על ההכנות של צבאות ערב לפלוש, הצבנו מצלמות על כל הטנקים והנגמשים של ההגנה והפלמ"ח. מפקד חיל האוויר הסכים לתת לנו להשתמש בחלק מהמזלטים, בתמורה להבטחה שהוא יוכל להשתתף בעונה השנייה של "הישרדות". הוא עוד לא ידע שאנחנו מתכננים לצלם אותה בשדרות. עבודת העריכה הייתה ארוכה ומייגעת, ולא היינו בטוחים שנספיק לסיים את ליהוק כל התפקידים עד הספיישל של תוכנית הפתיחה "ההכרזה על הקמת המדינה" שתוכננה ל-15 במאי. כיון שה-15 נפל בשבת, ערוץ 10 פחדו שהם לא יצליחו להתחרות מול "ארץ נהדרת", אז הקדמנו את ההכרזה ל-14, ה' באייר. מנהלת העם בראשות אהוד ברק רצתה לקיים את האספה בבית דיזנגוף, ברחוב רוטשילד 16, בתל אביב. אבל הסברנו להם שאין שם תנאי שידור טובים. בסוף הוחלט לשדר מבית קפה "ארומה" הסמוך. הם אפילו צבעו את כוסות הקפה בכחול לבן לכבוד האירוע. וכל חברי מועצת העם קיבלו קפה על חשבון הבית. היה ויכוח בין אהוד ברק לעמיר פרץ מי יקריא את מגילת העצמאות. עמיר בוודאי היה עושה את זה בדרמטיות, אבל הוא התקשה לפתוח את המצגת בחזרות. יועצי התקשורת החליטו להביא איש מקצוע: חיים יבין. תכנית ההכרזה הועלתה לאתר הבית מיד עם פלישת מדינות ערב. ארצות הברית הכירה מיד במדינה, כיוון שכ-100 מיליון מאזרחיה צפו בפרק ההכרזה ב-You Tube. רוסיה התמהמהה, אך לאחר שלושה ימים הצליח חבר

ראפ למדינה צעירה

היא כבר לא צעירה, המדינה,
ואחרי שישה עשורים כבר קשה לפעמים להבליג ב"לא נורא, היא רק ילדה".
יש הישגים, זאת עובדה.
בנינו ערים, פיתחנו תעשייה ובין לבין גם קלטנו עלייה
אנחנו מעצמת ה"טק בינלאומית וזוכים בנובל כעניין שבשגרה.
אז וגם מייצאים נשק ויועצים ביטחוניים לעולם השלישי ולכל רודף שורה.
שלטון חוק לתפארת בתי משפט ובג"ץ המגיב במהירות לכל פנייה,
וכל שני וחמישי אורקדי או דוד נדקר כי לא פינה מקום חנייה.
כבישים פה נבנים ומגדלים, אי אפשר להכיר, כל כך הרבה בשישה עשורים.
וכמעט שכחתי, כמעט כל שר או בכיר נחשד/נאשם בפלילים.
ועוד לא סיפרתי על התרבות, השירה, הקולנוע והחקלאות,
המדע, חקר החלל, הכלכלה והספרות...
המשגשים על אף הקיטוב, הפשיעה, השחיתות והאדישות.
אם כן, נותר רק לדמיין (כן אני אולי הוזה)
כמה רחוק נגיע אם ניפטר מכל הסיאוב הזה...

שישים לזיקנה, כן אמרו רבותינו במסכת אבות,
אמנם באנשים דרשו לא במדינות, אך למה זה שנדקדק בקטנות.
האמנם, זקנת מדינתנו,
כבר רדפת והשגת את כל חלומותיי?
או שמא עתידך עדיין לפניי?
60 במדינות זה בעצם רק שש, אז אפשר לקוות (וגם לעשות מעשה)
שבשימלאו לך 70, 80 ואולי מאה, נוכל להסתכל אחורה בסיפוק ולומר -
איך הדברים השתנו מאז שהיא הייתה צעירה....

שי מלול

אב לתלמידים בגני קשת

	ז				
ח	ש	ק	ה	ש	א
	פ				
	ח				

אזורים אלו

פסיק פסיק

בטור המודגש בתשבץ מסתתרת ברכה למדינה לכבוד יום העצמאות. כדי לחשוף את הברכה עליכם לפתור את ההגדרות המופיעות למטה. ההגדרות מכילות רמזים לדברים שונים המופיעים בציור, וכדי לסייע לכם, הציור מחולק לריבועים, ובהגדרות יש הפניה לריבועים בהם אשר למצוא את הפתרון.

הפיתרון! חלק מפתרון

הגדרות:

- חלק מדגל ישראל בחולצה (חפשו בריבוע ד-2)
- מאירים כמו ברק ורועשים כמו רעם - ביום העצמאות (ריבועים א-3, א-4)
- מתנוסס על זנב (ה-3)
- "עם שמח _____ , חג היום לישראל" (ד-2 ג-3)
- צבע הפסים (ב-4)
- צבע בדגל ישראל ובשמיים (א-5)
- מי האיש במרפסת? (ג-2)
- אחד המינים צומח בסמל המדינה (ד-4)
- בת כמה המדינה? (ד-3)
- נלקחה מבית המקדש לסמל המדינה (ד-4)
- מאכל שנחשב לישראלי במיוחד (ג-4, ג-5)
- בחורף נמצא על החרמון וביום העצמאות בתרסיס (ד-5)

